

Briselē, 2026. gada 30. jūnijā
(OR. en)

11345/26

ESE 2

PAVADVĒSTULE

Sūtītājs:	Eiropas Komisijas ģenerāļsekretāre, parakstījusi direktore <i>Martine DEPREZ</i>
Saņēmējs:	Eiropas Savienības Padomes ģenerāļsekretāre <i>Thérèse BLANCHET</i>
K-jas dok. Nr.:	COM(2026) 325 final
Temats:	KOMISIJAS ZIŅOJUMS EIROPAS PARLAMENTAM UN PADOMEI 2025. gada ziņojums: divdesmitais gada ziņojums par ES palīdzības īstenošanu saskaņā ar Padomes 2006. gada 27. februāra Regulu (EK) Nr. 389/2006, ar ko izveido finansiāla atbalsta instrumentu, lai veicinātu Kipras turku kopienas ekonomisko attīstību

Pielikumā ir pievienots dokuments COM(2026) 325 final.

Pielikumā: COM(2026) 325 final

Briselē, 30.6.2026.
COM(2026) 325 final

KOMISIJAS ZIŅOJUMS EIROPAS PARLAMENTAM UN PADOMEI

2025. gada ziņojums: divdesmitais gada ziņojums par ES palīdzības īstenošanu saskaņā ar Padomes 2006. gada 27. februāra Regulu (EK) Nr. 389/2006, ar ko izveido finansiāla atbalsta instrumentu, lai veicinātu Kipras turku kopienas ekonomisko attīstību

KOMISIJAS ZIŅOJUMS EIROPAS PARLAMENTAM UN PADOMEI

2025. gada ziņojums: divdesmitais gada ziņojums par ES palīdzības īstenošanu saskaņā ar Padomes 2006. gada 27. februāra Regulu (EK) Nr. 389/2006, ar ko izveido finansiāla atbalsta instrumentu, lai veicinātu Kipras turku kopienas ekonomisko attīstību

1. IEVADS

Padomes Regula (EK) Nr. 389/2006¹ (“Atbalsta regula”) ir Kipras turku kopienai sniegtās palīdzības pamats un paredz ikgadēju ziņošanu Eiropas Parlamentam un Padomei. Kipras turku kopienas atbalsta programmas mērķis ir sekmēt Kipras atkalapvienošanu, veicinot šīs kopienas ekonomisko attīstību un īpašu uzmanību veltot: i) salas ekonomiskajai integrācijai; ii) saskarsmes uzlabošanai un saiknes veidošanai starp abām kopienām un ar ES; iii) sagatavotībai ES tiesību aktu kopuma īstenošanai pēc Kipras problēmas atrisināšanas.

2. PALĪDZĪBAS PROGRAMMAS PLĀNOŠANA

Darbībām Atbalsta regulas satvarā no 2006. gada līdz 2025. gada beigām tika plānots piešķirt 760 670 469,93 EUR. 2025. gada rīcības programmai 2025. gada septembrī atvēlētā summa bija 33 721 307,00 EUR². Programmas daudzgadējs finansējums tiek nodrošināts no daudzgadu finanšu shēmas 2021.–2027. gadam, kuras kopējais budžets ir 240 miljoni EUR. Šī atbalsta programma vēl aizvien ir ārkārtējs pārejas perioda instruments. Tās mērķis ir sagatavot un atvieglot ES tiesību aktu kopuma pilnīgu piemērošanu pēc Kipras problēmas atrisināšanas tajos Kipras Republikas apgabalos, kurus Kipras Republikas valdība faktiski nepārvalda.

Ja tiks panākts visaptverošs Kipras problēmas noregulējums, Padome, pamatojoties uz Komisijas priekšlikumu, vienbalsīgi lems par nepieciešamajiem Atbalsta regulas pielāgojumiem. Savukārt Padomes Regulā (ES, Euratom) 2020/2093³ ir paredzēta daudzgadu finanšu shēmas pārskatīšana atkalapvienošanās gadījumā.

3. ĪSTENOŠANAS MEHĀNISMI

Atbalsta programma tiek īstenota tajos Kipras Republikas apgabalos, kurus Kipras Republikas valdība faktiski nepārvalda (“valdības nekontrolētā teritorija”) un kuros ES tiesību aktu kopuma piemērošana uz laiku ir apturēta saskaņā ar pievienošanās līguma 10. protokolu. Palīdzība tiek īstenota, izmantojot tiešo un netiešo pārvaldību.

Komisija turpina īstenot atbalsta programmu iepriekš nebijušos politiskos, juridiskos un diplomātiskos apstākļos. Atbalsta regulā paredzētās palīdzības piešķiršana nenozīmē, ka tiek atzīta kāda iestāde Kipras Republikas valdības faktiski nepārvaldītajā teritorijā. Lai īstenotu šo programmu un vienlaikus ievērotu pareizas

¹ Padomes Regula (EK) Nr. 389/2006 (2006. gada 27. februāris), ar ko izveido finansiāla atbalsta instrumentu, lai veicinātu Kipras turku kopienas ekonomisko attīstību, un ar ko groza Regulu (EK) Nr. 2667/2000 par Eiropas Rekonstrukcijas aģentūru (OV L 65, 7.3.2006., 5. lpp.).

² Komisijas Īstenošanas lēmums (2025. gada 11. septembris) par rīcības programmas pieņemšanu attiecībā uz Kipras turku kopienas 2025. gadam (C(2025) 6117) – [Eiropas Komisijas 2025. gada lēmums par palīdzības programmu](#).

³ Padomes Regula (ES, Euratom) 2020/2093 (2020. gada 17. decembris), ar ko nosaka daudzgadu finanšu shēmu 2021.–2027. gadam (OV L 433I, 22.12.2020., 11. lpp.).

finanšu pārvaldības principus, ir nepieciešami īpaši pasākumi. Šajā nolūkā tiek izmantoti šādi instrumenti: i) līgumu detalizēta pārraudzība un mērķtiecīgs atbalsts palīdzības saņēmējiem; ii) pārskatīti maksāšanas nosacījumi; iii) rūpīga pieeja banku garantiju izmantošanai. Ievērojama palīdzības daļa tiek sniegta dotāciju veidā, tāpēc ir nepieciešama resursietilpīga pārvaldība.

Ja notiks atkalapvienošanās un stāsies spēkā visaptverošs noregulējums, 10. protokolā paredzētā ES tiesību aktu kopuma piemērošanas apturēšana tiks atcelta. Tāpēc un nolūkā atvieglot ar atbalsta programmu finansēto projektu īstenošanu Kipras turku kopienai ir pakāpeniski jāpielāgojas ES tiesību aktu kopumam.

Valdības nekontrolētajos Nikosijas rajonos Komisija īsteno atlasītos projektus ar ES Programmas atbalsta biroja starpniecību. Komisijas pārstāvniecība Kiprā arī rīko sanāksmes, seminārus un preses konferences un informē visas Kipras salas sabiedrību par dažādiem tematiem, arīdzan saistībā ar atbalsta programmu. Papildus tam darbojas atbalsta programmas finansēts ES informācijas punkts, kas īsteno dažādus komunikācijas un pamanāmības veicināšanas pasākumus, sniedzot informāciju par ES politiku, prioritātēm un darbībām Kipras turku kopienas atbalstam un popularizējot Eiropas kultūru.

4. ĪSTENOŠANA PĀRSKATA PERIODĀ

4.1. Vispārīgs pārskats

Komisija turpina īstenot Atbalsta regulu, kuras vispārējais mērķis ir atbalstīt atkalapvienošanās.

Pārskata periodā Komisija turpināja atbalstīt galvenās iniciatīvas. Tās ietver: i) ES stipendiju programmu Kipras turku kopienai; ii) izglītības iestāžu tīkla *United World Colleges* īstenošanu miera izglītības programmu vidusskolēniem; iii) atbalstu uzticības veicināšanas pasākumiem abu kopienu attiecīgo vadītāju aizgādībā, piemēram, Bezvēsts pazdušo personu komitejai Kiprā, Kultūras mantojuma tehniskajai komitejai un divkopienu tehniskajām komitejām; iv) iniciatīvas, kas veicina un sekmē tirdzniecību pāri Zaļajai līnijai.

Būtiska programmas sastāvdaļa joprojām ir atbalsts kopienas sociālekonomiskajai attīstībai.

Tika sniegta pielāgota palīdzība, lai uzlabotu standartus galvenajās ekonomikas nozarēs, īstenojot projektus, kas vērsti uz privāto sektoru un pārtikas uzņēmumiem. Tika ieguldītas ievērojamas pūles, lai uzlabotu dzīvnieku veselību un pārtikas nekaitīgumu Kipras turku kopienā, kas ir noderīgi gan visai salai, gan ES.

Komisija turpināja palīdzēt Kipras turku kopienai izpildīt ES standartus, kas noteikti 2021. gadā pieņemtajos pasākumos attiecībā uz “Χαλλούμι” (“Halloumi”/“Hellim”) kā aizsargāta cilmes vietas nosaukuma (ACVN) reģistrēšanu un nosacījumiem šā produkta tirdzniecībai pāri Zaļajai līnijai. Komisija arīdzan turpināja sasaukt “Halloumi”/“Hellim” neformālo darba grupu, kas apvieno ieinteresētās personas no abām Kipras kopienām.

2025. gadā tika sākti nozīmīgi ES finansēti infrastruktūras projekti. Piemēram: i) Pedieosas/Kanlides upes garenā parka paplašināšana Kipras ziemeļu daļā; ii) Ajosdometijas/Metehanas robežšķērsošanas punkta paplašināšana; iii) fotoelementu paneļu uzstādīšana Miamīlijas/Haspolatas notekūdeņu attīrīšanas

stacijā; iv) *Trunk 1* piederošo kanalizācijas cauruļu nomaiņa; v) attīrītā ūdens atgaitas cauruļvada ierīkošana.

Palīdzības saņēmēju spējas rezultatīvi īstenot ES tiesību aktu kopumu pēc visaptveroša noregulējuma panākšanas joprojām ir izteikti nevienmērīgas. Tomēr Kipras turku kopiena turpināja arvien labāk pielāgoties ES tiesību aktu kopumam vairākās jomās, piemēram, produktu drošuma, nelikumīgi iegūtu līdzekļu legalizācijas novēršanas, izglītības, statistikas un vides jomā, un pastāvīgi izrādīja interesi strādāt vēl citās nozarēs un jomās.

Gada beigās atbalsta programmas satvarā bija spēkā 102 līgumi.

4.2. Progress mērķu sasniegšanā

Atbalsta programmas vispārējais mērķis ir veicināt Kipras atkalapvienošanos, sekmējot Kipras turku kopienas ekonomisko attīstību. Īpašs uzsvars tiek likts uz: i) salas ekonomisko integrāciju; ii) saskarsmes uzlabošanu starp abām kopienām un ar ES; iii) sagatavošanos ES tiesību aktu kopuma īstenošanai.

Turpmāk ir aprakstīti pasākumi, kas 2025. gadā tika veikti katra Atbalsta regulas mērķa īstenošanas nolūkā.

4.2.1. 1. mērķis: sociālās un ekonomiskās attīstības veicināšana

Komisija turpināja veicināt un atbalstīt Kipras turku kopienas ekonomisko integrāciju un attīstību. Tā nostiprināja savu ilgstošo apņemšanos veicināt Kipras turku privātā sektora konkurētspēju un inovāciju, atzīstot mazos un vidējos uzņēmumus par vietējās saimnieciskās darbības stūrakmeni. Kopš atbalsta programmas sākuma ES, lai veicinātu privātā sektora attīstību, ir piešķīrusi vairāk nekā 2554 dotācijas, kuru kopējais apmērs pārsniedz 27 miljonus EUR.

Komisija 2024. gadā sāka jaunu iniciatīvu, lai atbalstītu inovāciju Kipras turku uzņēmumos un uzlabotu to konkurētspēju. Kopš tā laika kopā ar *Deutsche Gesellschaft für Internationale Zusammenarbeit (GIZ) GmbH* īstenotās programmas *eunite* satvarā ir piešķirtas dotācijas gandrīz 2 miljonu EUR apmērā 45 uzņēmumiem, kuri veic vai vēlas veikt tirdzniecību pāri Zaļajai līnijai, lai tie varētu pielāgoties ES standartiem. Papildus dotācijām, īstenojot programmu *eunite*, tika sarīkotas 14 apmācības sesijas, to skaitā semināri par ES produktu drošuma un pārtikas nekaitīguma noteikumiem, kuros piedalījās 338 dalībnieki, un 13 iesaistes pasākumi, kuros 356 dalībnieki tikās ar mentoriem, kolēģiem un ekspertiem. Atbalstu individuāli pielāgotu inovācijas ceļvežu izstrādē saņēma 32 uzņēmumi, savukārt 16 uzņēmēji saņēma individuālu mentoringu. Sadarbību starp kopienām veicināja arī konkurss *Startups4Peace 2025* – 10 jaunuzņēmumi (4 Kipras grieķu un 6 Kipras turku uzņēmumi) saņēma mentoru palīdzību, piedalījās apmācībās un ieguva sākuma finansējumu. Atbalstu Kipras turku uzņēmumiem papildināja plašāki pasākumi, lai ieviestu ES standartiem atbilstošus vietējos tiesību aktus par produktu drošumu, ar ES salāgotu tirgus uzraudzības sistēmu un uz risku balstītu kontroli Kipras turku kopienā ražotām precēm.

Lai veicinātu ekonomisko konvergenci visā Kiprā, Komisija arīdza turpināja sadarbību ar Pasaules Banku. Pasaules Banka sagatavoja makroekonomikas pārskatus, sniedza atbalstu tirdzniecības un uzņēmējdarbības videi un statistikas uzlabošanai. 2025. gadā tika sākti divi galvenie novērtējuma ziņojumi, kuros tiek analizēta kvalitātes infrastruktūra Kipras turku kopienā un darbaspēka mobilitāte. Tie tiks pabeigti 2026. gadā līdztekus īstenošanas ceļvežiem. ES pastāvīgas investīcijas ekonomikas attīstībā un konvergencē palīdz pārveidot uzņēmējdarbības vidi un

individuālos uzņēmumus un veido pamatu dinamiskākam un noturīgākam Kipras turku privātajam sektoram, kas ievēro ES standartus un ir gatavs izmantot ES vienotā tirgus sniegtās iespējas.

Visu 2025. gadu turpinājās ES divkopienu ACVN shēmas “Halloumi”/“Hellim” īstenošana. Kad tā būs pilnīgi ieviesta, tā varēs sniegt ievērojamus ekonomiskos ieguvumus arī “Halloumi”/“Hellim” Kipras turku ražotājiem. Līdz 2025. gadam ACVN bija piešķirts 4 Kipras turku ražotājiem un 24 saimniecībām. Dzīvnieku veselības un pārtikas nekaitīguma pārbaužu sākšana valdības nekontrolētajā teritorijā ievērojami aizkavējās, jo pilnvaru deleģēšana *Bureau Veritas* tika atlikta par vairāk nekā gadu, t. i., līdz 2026. gada marta beigām. Tas nelabvēlīgi ietekmēja Kipras turku kopienas ieinteresēto personu dalību ACVN shēmā un spēju uzraudzīt dzīvnieku veselības stāvokli Kipras turku kopienā. Visa gada gaitā Komisija sadarbojās ar Kipras Republikas iestādēm, lai novērstu šo kavēšanos.

Tika panākts progress ilgstošajos centienos stiprināt ar ES prasībām salāgotu pārtikas nekaitīguma un dzīvnieku veselības pārvaldību, lauksaimniecību un lauku attīstību Kipras turku kopienā. 2025. gadā tika sākta pirmā aitu un kazu audzēšanas programma, savukārt lauksaimniecisko zināšanu un inovācijas sistēma (LZIS) Kipras turku kopienā sniedza jaunas iespējas šai svarīgajai ekonomikas nozarei. ES ilgtermiņa atbalstam bija izšķiroša nozīme, palīdzot Kipras turku kopienai ātri īstenot ārkārtas pasākumus reaģēšanai uz mutes un nagu sērgas uzliesmojumu 2025. gada decembrī. Ņemot vērā šīs slimības smagumu un tās ekonomiskās sekas visā salā, ES ilgtermiņa atbalsts šai nozarei joprojām ir prioritāte.

Komisija 2025. gadā turpināja atbalstīt izglītības nozari, galveno uzmanību pievēršot profesionālajai izglītībai un apmācībai (PIA) un skolotāju apmācībai. Tika sākts jauns tehniskās palīdzības projekts, kura mērķis ir profesionālās izglītības skolās izveidot trīs sistēmas: kvalitātes nodrošināšanas sistēmu, kredītpunktu piešķiršanas sistēmu un akreditācijas sistēmu. Tā pamatā ir līdz šim paveiktais nozīmīgais darbs PIA reformēšanas un mācību programmas izstrādes jomā. Projekts “Mācīšanas un mācīšanās uzlabošana, izmantojot pastāvīgu profesionālo attīstību un pārbaudes mehānismu”, kas noslēdzās 2025. gadā, pozitīvi ietekmēja skolotāju apmācības modernizāciju un decentralizāciju kopienā. Projekta galvenais rezultāts bija vairāk nekā 100 moduļu izstrāde šādās četrās galvenajās jomās – efektīva mācīšana un mācīšanās, iekļaujoša izglītība, drošas skolas un skolu vadība. Projekts patlaban tiek īstenots, taču joprojām pastāv grūtības saistībā ar nepietiekami izstrādātu tiesisko regulējumu, piemēram, nav noteikti skolotāju-pasniedzēju pienākumi un nav noteikts, kurš ir atbildīgs par skolotāju apmācību saistībā ar jaunajiem moduļiem. Centieni risināt šo juridisko problēmu joprojām ir prioritāte šajā nozarē, un atbalsts tiek sniegts, izmantojot Tehniskās palīdzības un informācijas apmaiņas instrumentu (*TAIEX*).

Komisija 2025. gadā turpināja atbalstīt tirdzniecības veicināšanu pāri Zaļajai līnijai. Neraugoties uz šiem centieniem, tirdzniecības apjoms pāri Zaļajai līnijai 2025. gadā samazinājās par 5 % līdz 14,4 miljoniem EUR, galvenokārt tāpēc, ka pieauga cenas Kipras turku kopienā. Gada laikā pāri Zaļajai līnijai nebija atļauts tirgot jaunus pārstrādātus pārtikas produktus, kas nav dzīvnieku izcelsmes produkti. Uzņēmēji izrādīja lielu vēlmi uzlabot atbilstību ES standartiem. To apliecināja pieaugošais ES vienotajam kontaktpunktam Kiprā iesniegto vaicājumu skaits par tirdzniecību pāri Zaļajai līnijai. Šis kontaktpunkts sniedz zināšanas, atbalstu un tīklošanās iespējas uzņēmumiem un tirgotājiem, kuri ir ieinteresēti vai iesaistīti tirdzniecībā pāri Zaļajai

līnijai. Kopš iniciatīvas sākuma 2023. gadā ES vienotais kontaktpunkts ir sniedzis īpaši pielāgotu atbalstu vairāk nekā 100 tirgotājiem.

4.2.2. 2. mērķis: infrastruktūras attīstīšana un pārstrukturēšana

Kopš 2006. gada ir piešķirts ievērojams ES finansējums infrastruktūras uzlabošanai Kipras turku kopienā. 2025. gadā tika uzstādīti papildu 153 kilometri kanalizācijas cauruļi, lai aizstātu bojātās septiskās tvertnes, kas varētu piesārņot gruntsūdeņus. Nesenākas investīcijas ietver ieguldījumus ūdens apsaimniekošanas sistēmās un notekūdeņu tīklos, energoefektivitātes pasākumos un gaisa kvalitātes un trokšņa mērīšanas sistēmās. Tika sākti vienlīdz svarīgi divkopienu infrastruktūras projekti, piemēram, Ajosdometijas/Metehanas robežšķērsošanas punktu paplašināšana un Pedieosas/Kanlīderes upes garenā parka atjaunošana.

2025. gadā turpinājās un saasinājās strukturālas problēmas saistībā ar atkritumu poligona ekspluatāciju Kipras turku kopienā. Šā poligona ekspluatācijas un pārvaldības nepilnības sistemātiski netika novērstas, un tā rezultātā atkritumu poligons bija gandrīz pilnīgi aizpildīts un apdraudēja Kipras turku kopienas vispārējās atkritumu apsaimniekošanas ilgtspēju.

Lai uzlabotu un aizsargātu vidi, Komisija turpināja atbalstīt Kipras turku kopienu, pabeidzot vietējo gaisa kvalitātes tīklu un ūdens monitoringa objektu atjaunošanu. Turklāt Komisija finansēja novērtējumu par smago metālu koncentrāciju augsnē, gruntsūdeņos un kultūraugos Morfu līdzenumā. Šīs darbības ir būtiskas, lai uzlabotu vietējo struktūru spēju uzraudzīt, novērtēt un veicināt dabas resursu saglabāšanu, vienlaikus līdz minimumam samazinot riskus cilvēku veselībai un bioloģiskajai daudzveidībai.

ANO Attīstības programmas (*UNDP*) paspārnē turpinājās ES Vietējās infrastruktūras mehānisma (*LIF*) īstenošana atbilstīgi ar Komisiju parakstītajiem iemaksu nolīgumiem, kuru kopsumma ir 37 miljoni EUR. *LIF* atbalsta sagatavošanas un īstenošanas darbības saistībā ar būtiskām investīcijām infrastruktūrā, tādām kā: i) notekūdeņu sistēmas uzlabošana Mandres/Hamitkejas apgabalā; ii) ūdens rezervuāru, sūkņu sistēmu un saules enerģijas paneļu uzstādīšana Lefkas/Lefkes apgabalā; iii) sporta kompleksu izveide un aprīkojuma nodrošināšana vairākās skolās; iv) septisko notekūdeņu pieņemšanas bloka izbūve Miamīlijas/Haspolatas notekūdeņu attīrīšanas stacijā.

4.2.3. 3. mērķis: izlīguma veicināšana, uzticēšanās veicināšanas pasākumi un atbalsts pilsoniskajai sabiedrībai

Ar uzticēšanās veicināšanas iniciatīvām Apvienoto Nāciju Organizācijas paspārnē joprojām tika nodrošinātas iespējas abu kopienu dialogam, izlīgumam un uzticēšanās veicināšanai. Tās ietver Bezvēsts pazudušo personu komiteju (*CMP*) Kiprā, divkopienu tehniskās komitejas, kā arī Kipras dialoga foruma darbību, pilsoniskās sabiedrības organizācijas un stipendiju programmu, kas tiek piedāvāta sadarbībā ar izglītības iestāžu tīklu *United World Colleges (UWC)*.

2025. gadā ES piešķīra *CMP* 2,6 miljonus EUR, tādējādi saglabājot stabilu atbalsta līmeni kopš 2006. gada un ievērojami veicinot miera veidošanu. Līdz ar to ES kopējais ieguldījums *CMP* sasniedz 41,1 miljonu EUR. Šis finansējums veido aptuveni 80 % no *CMP* kopējā darbības budžeta un sedz būtiskas laboratoriju un lauka darbību izmaksas. Līdz 2025. gada beigām *CMP* bija ekshumējusi 1714 mirstīgās atliekas un identificējusi 1063 no 2002 bezvēsts pazudušajām personām, par kurām tā veic

izmeklēšanu. Tomēr laika gaitā *CMP* īstenotās izmeklēšanas un ekshumācijas kļūst arvien sarežģītākas, un tām ir nepieciešams pastāvīgs finansējums.

Atbalsta programma turpināja atbalstīt 13 tehniskās komitejas (ANO aizgādībā izveidotas divkopienu struktūras), kuras darbojas abu kopienu līderu tiešā vadībā. Šīm komitejām ir divi uzdevumi – veicināt politiskas sarunas un vienlaikus sekmēt praktisku sadarbību nolūkā uzlabot abu kopienu ikdienas dzīvi.

Kultūras mantojuma tehniskā komiteja (*TCCH*) kopš 2011. gada ir pastāvīgi saņēmusi ES finansējumu. Šis finansiālais atbalsts ir veicinājis izlīgumu un sadarbību starp kopienām, aizsargājot kultūras ziņā nozīmīgas vietas, to skaitā reliģiskos pieminekļus un kapsētas. Līdz 2025. gada beigām *TCCH* bija saņēmusi ES finansējumu aptuveni 32,5 miljonu EUR apmērā, kas ļāva saglabāt, strukturāli nostiprināt, fiziski aizsargāt vai atjaunot vairāk nekā 200 vietu visā salā. Lai veicinātu sabiedrības interesi, programmas satvarā ir izstrādāta digitāla platforma virtuālām ekskursijām attiecīgajās vietās un izveidota kultūras mantojuma jaunatnes vēstnieku iniciatīva, kuras mērķis ir iesaistīt Kipras jauniešus to kultūras mantojuma saglabāšanā un popularizēšanā.

Izmantojot īpašu atbalsta mehānismu, atbalsta programma arī sniedza mērķtiecīgu palīdzību pārējām 12 tehniskajām komitejām. Laikposmā no 2023. līdz 2025. gadam 8 komitejas izmantoja 1 miljonu EUR, lai finansētu dažādas iniciatīvas – no tehniskās sadarbības politikas jautājumos (piemēram, kaitēkļu apkarošanā) līdz kopienas iesaistes pasākumiem (piemēram, divkopienu fotoizstādei). Šo komiteju panākto ietekmi ir ierobežojuši nelabvēlīgi politiskie apstākļi un darbības ierobežojumi, taču joprojām ir svarīgi, lai tās turpinātu pastāvēt kā sadarbības platformas.

2025. gadā programmas satvarā tika piešķirtas stipendijas vēl deviņiem Kipras grieķu un deviņiem Kipras turku studentiem, tā sniedzot viņiem iespēju iestāties *United World Colleges (UWC)* mācību iestādē. Kopš programmas izveides 82 izciliem Kipras jauniešiem ir palīdzēts apgūt divu gadu starptautisko bakalaurāta programmu, kuras mērķis ir apvienot cilvēkus miera un ilgtspējīgas nākotnes nodrošināšanā.

Stipendiju iniciatīvu papildināja jauniešu iesaistes pasākumi un īsi kursi Kiprā, kuros līdz 2025. gada beigām bija piedalījušies vairāk nekā 450 jaunieši. Šie centieni sniedza dalībniekiem iespēju veicināt pozitīvas pārmaiņas savas kopienas sabiedrībā.

Atbalsts pilsoniskajai sabiedrībai tika turpināts arī 2025. gadā. Tika sekmīgi pabeigts pilsoniskās sabiedrības telpas projekts un dotāciju atbalsta grupas projekts, un 2025. gada decembrī tika sākts papildu projekts, kas šos pakalpojumus apvieno un kura budžets ir 2,3 miljoni EUR. Uzlabotā pilsoniskās sabiedrības telpa nākamajos divarpus gados turpinās sniegt tehnisko palīdzību pilsoniskās sabiedrības organizācijām, lai veidotu to spējas, arī ES līdzekļu pārvaldības un īstenošanas spējas. Tās mērķi ietver labvēlīgas vides veicināšanu pilsoniskās sabiedrības attīstībai un tīklošanās un kopīgu pasākumu veicināšanu Kipras grieķu un citām ES pilsoniskās sabiedrības organizācijām (PSO). Ar ES atbalstu vietējās PSO sekmīgi īstenoja projektus, kuros aizstāvēja seksuālo minoritāšu tiesības un veicināja personu ar invaliditāti vai atbrīvotu ieslodzīto personu nodarbinātību. Komisija arī veicināja sadarbību starp Kipras grieķu un Kipras turku PSO tādās jomās kā cilvēktiesību pārkāpumi, cīņa pret cilvēku tirdzniecību, kultūra, jaunatne un iesaistīšanās sociālajās darbībās.

Īstenojot 9. Kipras pilsoniskās sabiedrības rīcības dotāciju shēmu, tika piešķirtas 16 dotācijas kopumā 2,22 miljonu EUR apmērā. Atlasītie projekti aptver svarīgas jomas, to vidū tādas kā i) vides aizsardzība un ilgtspējīga attīstība; ii) izlīgums;

iii) uzticēšanās veicināšana; iv) pilsoniskās sabiedrības līdzdalības izlīguma procesā veicināšana. Citos svarīgos projektos tiek turpināts darbs, kurš vērsts uz pilnvērtīgu iespēju nodrošināšanu sievietēm, atbalstu ar dzimumu saistītas vardarbības upuriem, jauniešu interešu aizstāvību, tiesībām uz veselības aprūpi, dzīvnieku tiesībām un labvēlīgas vides radīšanu pilsoniskās sabiedrības organizācijām.

2025. gadā darbu ar ES finansējumu turpināja Kipras dialoga forums, kas apvieno abu kopienu politiskās partijas, arodbiedrības, uzņēmējus, profesionālās un darba devēju apvienības un pilsoniskās sabiedrības organizācijas. Forums sarīkoja vairākas sanāksmes savai darba grupai politiskajos jautājumos, kuras sastāvā ir politiķi no vairuma abu kopienu partiju. Papildus šīm sanāksmēm grupa sarīkoja diskusiju ar ES īpašo sūtni Kiprā Johannesu Hānu. Foruma darba grupa nodarbinātības jautājumos izdeva darba tirgus ceļvedi – atvērtās piekļuves resursu trīs valodās, kurā ir apkopota galvenā nodarbinātības un ekonomikas statistika par abām salas kopienām. Papildus tam ES finansētā cilvēktiesību platforma turpināja īstenot pasākumus, kas vērsti uz dzimumu līdztiesību, cilvēku tirdzniecības apkarošanu, bēgļu tiesībām, *LGBTI+* tiesībām un biedrošanās, vārda un preses brīvību.

4.2.4. 4. mērķis: Kipras turku kopienas tuvināšana Eiropas Savienībai

Kopš 2022. gada Komisija sadarbojas ar Gētes Institutu, lai īstenotu ES stipendiju programmu Kipras turku kopienai. Kopumā 2024./2025. mācību gadā Kipras turku studentiem tika piešķirtas 142 stipendijas studijām kādā no ES dalībvalstīm. Turklāt tika izstrādāta absolventu stratēģija, kuras nolūks ir dot absolventiem iespēju veidot tīklus, iesaistīties un izmantot savas prasmes un iespējas, kā arī palielināt to absolventu skaitu, kuri atgriežas Kipras turku kopienā kā speciālisti.

Kopš 2007. gada studentiem ir piešķirtas 2418 stipendijas, kas aptver vairāk nekā 100 universitātes un 23 ES dalībvalstis. Šīs stipendijas saņēma: i) studenti pirmā posma studiju programmu pirmajā gadā; ii) diplomandi maģistrantūras un doktorantūras studiju programmās; iii) pētnieki un speciālisti valodu zināšanu un profesionālo prasmju turpmākai pilnveidei dažādās ES dalībvalstīs.

ES informācijas punktu pārvalda ES Programmas atbalsta birojs. Tas ar darbībām gan tiešsaistē, gan bezsaistē 2025. gadā panāca augstu pamanāmību un palielināja informētību par atbalsta programmas ietekmi un ES lomu noregulējuma procesā. ES informācijas punkts un citi ES finansēti projekti 2025. gadā sarīkoja vairāk nekā 350 komunikācijas un pamanāmības pasākumu, to vidū pirmās divkopienu Eiropas dienas svinības, kurās piedalījās aptuveni 5000 dalībnieku. Šajā periodā tika sagatavotas aptuveni 30 dažādas faktu lapas, brošūras un audiovizuālie materiāli. Šīs aktīvās iesaistīšanās rezultātā ir izveidojusies nepārprotama un pieaugoša kopienas interese par lielāku ar ES saistītu informatīvu un iesaistes pasākumu skaitu nākamajā periodā. Šāda interese atspoguļo Kipras turku sabiedrības pastāvīgo pieprasījumu pēc pieejamas, uzticamas un savlaicīgas informācijas par ES un tās atbalstu.

4.2.5. 5. un 6. mērķis: Kipras turku kopienas sagatavošana ES tiesību kopuma ieviešanai un īstenošanai

Atbalsta regulas 5. un 6. mērķa īstenošanai tiek izmantots *TAIEX*. Tas palīdz Kipras turku kopienai sagatavoties ES tiesību aktu kopuma īstenošanai, tiklīdz tiks atcelta tā piemērošanas apturēšana, kad būs stājies spēkā visaptverošs Kipras noregulējums.

TAIEX joprojām ir svarīgs instruments, kā atbalstīt programmas mērķu sasniegšanu un tirdzniecību pāri Zaļajai līnijai. Lai Kipras turku kopienu tuvinātu ES standartiem un procedūrām, *TAIEX* pasākumi tika veikti 13 ES tiesību aktu kopuma nozarēs. Kopumā

tika sarīkota 81 ekspertu misija un viens darbseminārs. Papildus tam tika turpināti centieni uzlabot datubāzi, kurā apkopoti visi ar *TAIEX* atbalstu izstrādātie juridiskie dokumenti, un centieni nodrošināt arī turpmāku rakstisko un mutisko tulkojumu kvalitātes uzlabošanu Kipras turku kopienā.

Atbalsts tirdzniecībai pāri Zaļajai līnijai (saskaņā ar Padomes Regulu (EK) Nr. 866/2004) vēl aizvien bija *TAIEX* darbību visaktīvākā un resursietilpīgākā joma. Komisijas pilnvaroti neatkarīgi eksperti regulāri veica svaigu augļu un dārzeņu, augu produktu, kartupeļu, medus un zvejas kuģu fitosanitāras pārbaudes nolūkā nodrošināt atbilstību ES standartiem attiecībā uz tirgotiem pārtikas produktiem. Kipras Republikas Veselības ministrija 2024. gada aprīlī izdeva apkārtrakstu, kas atļauj pāri Zaļajai līnijai tirgot papildu sešas pārstrādātas pārtikas kategorijas, t. i., kafiju, limonādi, saldētus dārzeņus, saldētus kartupeļus, etiķi marinētus pārtikas produktus un žāvētas džutas lapas. Tādējādi patlaban ir atļautas 14 tādu pārstrādātu pārtikas produktu kategorijas, kas nav dzīvnieku izcelsmes produkti. *TAIEX* eksperti nodrošināja ES līmeņa standartu un kvalitātes prasību ievērošanu, veicot atbilstības pārbaudes pārstrādātas pārtikas ražotnēs valdības nekontrolētajā teritorijā.

4.3. Finansiālā izpilde (līgumi un maksājumi)

4.3.1. Līgumu slēgšana

Komisija 2025. gadā parakstīja juridiskas saistības par 29,2 miljoniem EUR.

4.3.2. Maksājumi

Maksājumu kopapmērs 2025. gadā bija 38,5 miljoni EUR (2024. gadā – 40,4 miljoni EUR).

4.4. Uzraudzība

Komisija tieši atbild par vairuma projektu īstenošanu (tiešā pārvaldībā). Komisijas darbinieku veiktās uzraudzības līmenis ir ļoti augsts – tie uztur regulārus sakarus ar darbuņēmējiem, veic pārbaudes uz vietas, piedalās sanāksmēs uz vietas un koordinācijas komiteju sanāksmēs, kā arī izvērš sadarbību ar vietējiem ES finansējuma koordinatoriem. Dotāciju atbalsta grupa turpināja sniegt Komisijai tehnisku atbalstu dotāciju līgumu īstenošanas uzraudzībā un vienlaikus palīdzēja arī dotāciju saņēmējiem ievērot ES noteikumus par dotāciju līgumu īstenošanu, to skaitā sekundāros iepirkuma noteikumus.

Vairākus līgumus Komisija īsteno netiešās pārvaldības režīmā. Īstenošanai struktūras, piemēram, *UNDP*, Pasaules Banka, Gētes Institūts un *GIZ*, sniedz ziņojumus Komisijai saskaņā ar attiecīgajiem iemaksu un administrēšanas nolīgumiem. Komisija aktīvi piedalās šo pasākumu ikdienas uzraudzībā.

4.5. Revīzija un kontrole

Eiropas Revīzijas palātas 2025. gadā veiktajās revīzijās par projektiem, kas finansēti saskaņā ar atbalsta programmu, netika konstatēti pārkāpumi. Komisijas Iekšējās revīzijas dienests 2025. gadā neveica atbalsta programmas satvarā īstenoto projektu revīziju.

4.6. Izvērtēšana

2022. gadā tika publicēts neatkarīgs 2013.–2018. gada atbalsta programmas izvērtējums. Izvērtēšanas rezultāti bija apmierinoši. Izvērtējumā tika secināts, ka programma joprojām ir aktuāla un tās ietekme ir bijusi pozitīva. Tajā tika apstiprināta ES pievienotā vērtība un atzīts, ka programma ir palīdzējusi saglabāt atkalapvienošanās perspektīvu. Tajā arī tika uzsvērtā programmas vispārējā saskanība un efektivitāte. Tomēr izvērtējumā arī tika norādīts, ka atbalsta programma vien nevar panākt Kipras atkalapvienošanos, un par to joprojām ir atbildīgas abas Kipras kopienas.

2026. gada janvārī tika sākts 2019.–2024. gada atbalsta programmas izvērtējums. Tā rezultātus ir paredzēts publicēt 2027. gadā.

4.7. Informēšana, publicitāte un pamanāmība

Kopumā 2025. gadā tika sarīkoti vairāk nekā 350 pamanāmības un komunikācijas pasākumi, kuru nolūks bija izcelt ES ieguldījumu Kipras turku kopienas attīstībā un Kipras noregulējuma procesā.

4.8. Konsultācijas ar Kipras Republikas valdību

Tika rīkotas regulāras sanāksmes ar Kipras Republikas valdības pārstāvjiem. Īpašumtiesību pārbaudīšanā un divkopienu tehnisko komiteju darba atvieglošanā Komisija turpina paļauties uz sadarbību ar valdību. Komisija arī regulāri tiekas ar pārstāvjiem no Kipras Republikas Ārlietu ministrijas un Kipras pastāvīgās pārstāvniecības Eiropas Savienībā.

5. SECINĀJUMI

Saskaņā ar Atbalsta regulā izvirzītajiem mērķiem Komisija turpina sniegt palīdzību ar nolūku sekmēt Kipras atkalapvienošanos, veicināt Kipras turku kopienas sociālo un ekonomisko attīstību un tuvināt to Eiropas Savienībai.

Palīdzība 2025. gadā joprojām tika vērsta uz jomām, kurās ir grūtības nodrošināt atbilstību ES tiesību aktu kopumam nākotnē, taču vienlaikus tika nodrošināta arī jauno vajadzību efektīva un savlaicīga risināšana.

Uzsvars uz projektu piemērotību, gatavību, līdzatbildību un ilgtspēju ir nodrošinājis pozitīvus rezultātus un turpinās virzīt turpmākās diskusijas plānošanas jomā. Centieni panākt lielāku ilgtermiņa ietekmi prioritārajās jomās turpināsies, īstenojot stratēģiskus pasākumus. Komisija ir gatava piešķirt vajadzīgos resursus, arī atbalsta programmā, lai atbalstītu ANO pārraudzītās noregulējuma sarunas un turpmāku ar šo procesu saistītu virzību.